

Pinsestrid i økumenisk og diskursteoretisk perspektiv

TERJE HEGERTUN

Denne artikkelen ser nærmere på hva som sto på spill i en konkret kontekst preget av ideologisk debatt i norsk pinsebevegelse i tiden mellom 1965 og 1978; den såkalte «Sarons Dal-striden». Den blir her gjenstand for en diskursteoretisk analyse som kaster lys over hvordan striden rent språklig ble strukturert som en fortettet diskurs, og hvordan utsagn og posisjoneringer forsøkte å hegemonisere meningsdannelsen i en bestemt retning som hindret intertekstuell og interdiskursiv dialog.¹ Jeg er i denne sammenheng mest opptatt av hvilke språklige tilganger som det ble trukket på og hvordan forståelse er språklig konstruert. Jeg trekker i særlig grad på diskurspsykologiske innsikter for hvordan betydning konstitueres i tekster og taler. Aktørperspektivet står sentralt, slik disse organiserer sine teologiske og retoriske fortolkningsrepertoarer. Artikkelen avgrenser seg til å se nærmere på de konsekvenser striden fikk for forståelsen av kristen enhet og økumenisk samarbeid. Den tar ikke sikte på å drøfte de teologiske sannhetsspørsmålene. Artikkelen avgrenser seg til å se på hvilke retoriske grep som settes i funksjon av hvem, hvilke verdier som er på spill og hvordan dette påvirker praksisfeltet i bestemte retninger. Aktørene var i hovedsak sentralt plasserte ledere i pinsebevegelsen² som etter hvert ble stående i et ideologisk motsetningsforhold til Aril Edvardsen og misjonsstiftelsen Troens Bevis, lokalisert i Sarons Dal i Kvinesdal.³

Diskursteoretiske innsikter

Diskursanalytiske innsikter blir tett forbundet med kampen om definisjonsmakten. Tolkning blir en diskursiv konstruksjon som kommer til uttrykk i forskjellige språklige tegnmønstre som en diskurs innholdsfyller og organiserer seg omkring.⁴ Dette aktiviserer igjen bestemte sosiale eller religiøse praksiser som framtrer som meningsskapende for subjektet. Diskurspsykologien anser at sosiale fenomener jevnlig er gjenstand for ideologiske og språklige artikulerte kamper om hvordan miljøer og identiteter skal forstås i kraft av språkets identitets- og relasjonsskapende funksjon.⁵

Diskursanalyse dreier seg om hvordan språkbruken manifesterer seg innenfor et kommuniserende fellesskap. Metoden forsøker å tolke den spesielle form for både offentlig og indrekonfesjonell «samtale» som kommer til uttrykk i bestemt sammenheng.⁶ Fordi de sosiale strukturene påvirkes av språket gjennom bestemte kommunikative prosesser, vil den diskurs som kontrolleres av dem som har størst ideologisk autoritet og størst institusjonell innflytelse normalt få sterkest gjennomslag. Men siden språkressursene er potensielt flertydige, bør en diskursanalytisk tilnærming ikke tillegges noen hegemonisk autoritet som virkelighetstyder. Dette er en viktig reservasjon fordi en diskurs ellers kan låse seg fast i en bestemt interesseretning og begrense det alternative og utvidede tolkningsrom som det språklige tegnmønsteret stiller til disposisjon.⁷

Analytisk tilnærming

Den angjeldende striden viser at to diskurser med ulike språklige ressurskomponenter innenfor det samme diskursive feltet – pinsebevegelsen – løper ved siden av hverandre, for etter hvert å havne i et spenningsforhold til hverandre. De konkrete diskursene representerer den diskursorden som ble etablert innenfor rammen av dette trosfellesskapet. Diskursfeltet befant seg i tillegg innenfor et utvidet diskursivt felt: andre kristne kirker som de ulike aktørene refererte til eller stilte seg i opposisjon til. I tillegg er det et tredje nivå: internasjonale økumeniske institusjoner og fornyelsesbevegelser. Hele dette utvidede diskursive feltet representerte det argumentative artikulasjonsrommet der kampen om forståelsen av de mest sentrale teologiske tegnbegreper sto. Diskurstemaene var orientert rundt de utfordringer som pinsebeve-

gelsen (PB) fikk i bestrebelsene på å integrere Troens Bevis Verdens Evangelisering (TB) som en misjonsstiftelse innenfor rammen av pinsebevegelsen.⁸

Et diskursivt miljø trenger sine bestemte diskursaktører. Disse besto på den ene siden av de talsmenn og medspillere som representerte Sarons Dal, og på den andre siden de som representerte den mer institusjonelle delen av norsk pinsebevegelse. Etter hvert begynte disse å problematisere TB's profil og innflytelse, og kritikken utviklet seg til å få karakter av det som kan betegnes som et «konfrontativt og retorisk kommunikasjonsregime».⁹ Problematismen førte til at det dannet seg en antagonistisk motsetning mellom to distinkte representasjoner som vi her karakteriserer som henholdsvis TB-diskursen og PB-diskursen. Den varte i flere år og ble en betydelig belastning for det pastorale kollegafelleskapet i pinsebevegelsen i Norge.

De viktigste institusjonelle diskursbærere var avisen *Korsets Seier* (KS), pinse-bevegelsens hovedorgan i Norge, og bladet *Troens Bevis* (TB), utgitt av Sarons Dal.¹⁰ Sistnevnte var et blad som skulle inspirere til vekkellesliv og misjon og ble derfor ikke anvendt som debattorgan i samme grad som KS. Bladet har likevel betydning for diskursen fordi det bidro til å avdekke de diskursive ressursene som TB spilte på.

Som en spesiell utfordrende instans var forholdet til kristen enhet og økumenikk. Den karismatiske bevegelse hadde skapt en ambivalent situasjon i pinsebevegelsen ettersom karismatikerne valgte å bli i sine kirkesamfunn, i motsetning til hva pinsevennene hadde gjort da pinsevekkelsen kom til landet etter 1907. Pinsestriden ble som en kontrastfortelling: I en tid da erfaringene av Åndens gaver fikk innpass i de klassiske kirkene på 1960- og 70-tallet i et omfang som overgikk pinsevennernes dristigste forhåpninger, lot pinsebevegelsen seg i det samme tidsrom vikle inn i en intern strid som gjorde at den trolig mistet en historisk mulighet til å la seg involvere og ha en aktivt veiledende rolle i det som framsto som en tverrkonfesjonell fornyelsesbevegelse.

TB's diskursmarkører

Et dominerende privilegert tegn som det gjentatte ganger ble gjort rede for fra Edwardsens side, var forsikringene om at TB ble drevet på grunnlag av åpenbaringer og visjoner fra Gud.¹¹ Virksom-

hetsprofilen ble innholdsbestemt av at Gud hadde talt til ham: i 1960 om innfødt evangelistmisjon og i 1964 om Sarons Dal som et stevne- og inspirasjonssted.¹² Da planene om en bibel- og misjonsskole ble offentliggjort i 1965, formulerte Edvardsen seg i tråd med en allerede etablert diskursiv profil: «Gud har talt, og jeg er fast bestemt på å ledes av ham».¹³ Virksomheten i TB ble dermed gitt høyeste autoritativ status overfor støttepartnerne. Det lot seg knapt overprøve av andre, og det unndro seg kritisk etterprøving.

Dette gjaldt også enhetsspørsmålet: Allerede i den andre utgaven av TB, vinteren 1961, het det: «La det være klart at det er intet organ for noen bevegelse, men et nyhetsblad for 'Guds bevegelse' for alt Guds folk».¹⁴ Misjonsstiftelsen «tror ikke på splittelse blant Guds folk, men på enhet mellom de kristne som vil tro evangeliet».¹⁵ Derfor ville TB følge nøye med «den store Åndsutgytelsen» blant prester og kirkelige samfunn. Sommerstevnet i Sarons Dal i 1965 hadde som motto: «For ALT Guds folk i ALLE Guds menigheter!»¹⁶ Den store stevnehallen i Sarons Dal ble reist «med tanke på de mange fra andre samfunn som er lengtende etter Åndens dåp, og som lettere søker dit enn til pinsevekkelsens stevner».¹⁷

Her avdekket det som i TB-diskursen ble et av de fremste ideologiske kjennetegn: Å være sensitiv for det som «Gud gjør i tiden».¹⁸ Det signaliserte en programmatisk positiv innstilling til den karismatiske vekkelse. TB ble etter dette en av de fremste døråpnerne for internasjonale fornyelsesvinder som hadde begynt å blåse på tvers av tradisjonelle kirkelige konfesjonsgrenser. Her kom samtidig et av diskursens store smertepunkter til å ligge: Mange av pinsebevegelsens yngre ledere som ikke var spesielt involvert i TB, kjente seg tidlig hjemme i en identitetsprofil som hadde en romslig holdning til de fornyelses- og vekkelsesimpulsene som nådde Norge og som i særlig grad ble kanalisert gjennom TB. Men dermed havnet de i et dilemma. De ønsket å være lojale overfor sitt trosfellesskap, men de kunne ikke framtre som motstandere av åndelig fornyelse, selv om den kom på måter pinsebevegelsen ikke på forhånd hadde tenkt seg muligheten av. Dermed ble de stående mellom to diskursive posisjoner på samme tid, noe som ble krevende å artikulere på annen måte enn at de erklærte seg nøytrale og håpet at forholdene skulle normalisere seg.

PB's diskursmarkører

Å begrunne nye initiativ med et åndelig kall, har vært et velkjent ledd i pinsebevegelsens allmenne formidlingsform. TB var i så måte på hjemmebane og begrunnelsene kunne i prinsippet ha vært anvendt også av PB-diskursens fanebærere. Det ble ikke gjort. Som privilegerte tegn var de allerede annektert av TB. I stedet etterspurte PB-diskursen hva som var «bibelsk praksis», om TB var «i tråd med pinsebevegelsens retningslinjer» og «i pakt med vårt menighetssyn». Disse begrepene viste seg å være i stand til å konkurrere med de privilegerte tegn som TB-diskursen rådet over, og de var sentrale i det hyrdebrevet som ble offentliggjort i 1977, forfattet av representanter for PB-diskursen.¹⁹

PB-diskursens representasjonsdannelse kom allerede til syne i 1965, samme år som Troens Bevis formelt ble etablert. Mangeårig profilert forstander og predikant, Sverre Kornmo, spurte på Pinsevennes Predikantkonferanse: «Står vi som bevegelse i fare for nye enmannsbevegelser som splitter vårt menighetssyn?»²⁰ Diskursens problemkompleks ble allerede fra dette tidspunkt strukturert rundt hva det var som henholdsvis forente eller splittet pinsebevegelsen. Det skjedde ved at klassiske identitetsmekanismer ble tatt i bruk. Kollektiv identitet konstitueres ved måten et fellesskap definerer sin virkelighet på og hva det utelukker. Det lille ordet «vi» førte inn en kile mellom posisjoner som fram til da hadde befunnet seg på samme arena, men som nå framtrådte som to adskilte diskurser som ikke lenger var i stand til å utnytte det dialogiske relasjonsforholdet som ellers er et normativt ideal innenfor diskursanalysen.²¹ Kornmos lingvistiske dramaturgi var tydelig konfrontasjonsorientert og ble starten på et stadig hyppigere anvendt retorisk språkspill. «Bevegelsen» (pinsebevegelsen) stod i fare for å bli belastet med «nye enmannsbevegelser» (TB og Aril Edvardsen) som «splitter vårt menighetssyn» (et av pinsebevegelsens teologiske kjernepunkter).

PB-diskursens privilegerte tegn ble gjenkjennende normative begreper i kraft av sin teologiske innholdstynge innenfor den bestemte sosiale rammen som Kornmos «vi» representerte. Måten kritikken ble framsatt på, var et forsøk på å opprettholde en institusjonelt hegemonisk status innenfor rammen av predikantkonferansen, ikke så ulikt den autoritetsstatus som TB på tilsvarende måte etablerte rundt sine privilegerte tegn og som ble institusjo-

nalisert gjennom utbyggingsprogrammet i Sarons Dal. Kornmo opptrådte dessuten i rollen som offisiell representant for pinsebevegelsen i Norge. Dermed fikk budskapet hans autoritet gjennom det sosiale kollegafellesskapet han var tilknyttet, med dets tradisjoner og materialitet. Denne status gjorde at striden allerede tidlig ble en ideologisk kamp om pinsebevegelsens åndelige selvforståelse.

I den samme konferansen ble TB karakterisert som «gjøkungen» som fortrenget andre fellestiltak og som hadde en negativ virkning på bevegelsens indre enhet.²² Foranledningen for dette var at Edvardsen hadde gitt sine motstandere en angrepsflate i det såkalte dubleringsargumentet. Det utviklet seg snart til å bli en kamp om pinsevennenes ressurser og en faktisk konkurranse om misjonsmidler og forlagsprodukter. Diskursen var dermed blitt et sensitivt, indrekkelig anliggende som var i ferd med å forskyve maktbalansen i pinsefellesskapet. Den sterke fokuseringen på TB-stiftelsens grunnlegger harmonerte ikke med pinsebevegelsens uttalte egalitære struktur, selv om pinsebevegelsen på ingen måte var ukjent med å ha profilerte ledere. Dette var praktisk og strategiske innvendinger som PB-diskursen hadde rimelig gode grunner for å anføre.

I forsøket på å erobre et enda større handlingsrom for den normative refleksjonen, ble nye teologiske argumenter lansert av PB-aktørene i årene som fulgte. Under predikantkonferansen i 1972 holdt lederen for norsk pinsemisjon, misjonssekretær Hans Svartdahl, et innlegg om «Pinsebevegelsens indre enhet og framtid».²³ Han anklaget TB for ikke å ha hele bevegelsen i ryggen. I stedet hadde den «vokst til en egen størrelse ved siden av Pinsebevegelsen». PB-diskursen innførte med dette et nytt teologisk orientert argument som i kraft av pinsevennenes bibelsynsposisjon nærmest fikk status som det privilegerte tegnet par excellence: Det var pinsebevegelsen – ikke TB – som representerte «den bibelske linjen» med hensyn til misjonsformer og menighetsprofil. Denne måten å innholdsstyre en diskurs på ved hjelp av bibelteologiske begrunnelser og tunge, ideologiladete argumenter, framsto som et forsøk på å opprettholde en hegemonisk status som gjennom TB var blitt utfordret.

Diskursposisjonering

En diskursiv representasjon kan etablere en ny praksis ved at språklige elementer blir konstruert på nye måter.²⁴ I vårt tilfelle kan det illustreres gjennom den positive holdningen som TB inn tok overfor den karismatiske vekkelsen.²⁵ Tanken om alle de kristnes åndelige enhet ble en sak som falt sammen med TB's åpne og økumeniske profil. Dette gjenspeilte seg også i de store sommerstevnene der talerlisten var utpreget tverrkonfesjonell. Edvardsen ønsket å føre «de åpne broers politikk», og Gud hadde «personlig» vist ham gjennom en åpenbaring at «noe av den største vekkelse som verden har sett» ville berøre den katolske kirke.²⁶

Edvardsens velvillige tolkning ble møtt med en motsatt posisjon av *KS*.²⁷ Redaktør Thoralf Gilbrant utløste et nytt og skjærpet språkspill etter at Edvardsen høsten 1973 hadde promotert den karismatiske vekkelsen innenfor den katolske kirke ved hjelp av en møteserie med den katolske presten Kaare Osorio (d. 1988) fra Danmark. I en serie med signerte lederartikler kritiserte han møtene med Osorio. Samtidig rettet han sterke anklager mot den katolske kirke og advarte pinsebevegelsen mot ethvert samarbeid med katolikkene.²⁸ Gilbrant mente at pinsebevegelsen med dette ble «krevd til regnskap» for sitt forhold til den katolske kirke.²⁹ Derfra knyttet han linjen til den økumeniske bevegelse som han mente bidro til læremessig likegyldighet, og han kritiserte også den karismatiske bevegelse for det han hevdet var «læremessig indifferanse». Gjennom dette rammet han TB. Den konkrete bakgrunnen var imidlertid ikke annet enn at en katolsk prest hadde stått på prekestolen i et par norske pinsemenigheter og fortalt om sin åndsåp og at han var blitt helbredet for astma.

«Aldri har våre menigheter vært i større fare»

Nå var ikke kritikken av den katolske kirke så overraskende. Gilbrant artikulerte posisjoner velkjent innenfor det lavkirkelige Norge og bifalt av andre lavkirkelige ledere. Også TB var kritisk til kirkeøkumenikken.³⁰ Under sommerstevnet i 1972 talte Edvardsen om «det siste store tegnet før det messianske fredsrrike», om «Romerrikets gjenopprettelse» og «den falske verdenskirke fra Rom».³¹ Dette var altså synspunkter som Edvardsen delte med pinsepredikanter som nettopp Sverre Kornmo og Thoralf Gilbrant. Diskursposisjonene kunne derfor ha samlet seg i et felles front

mot «den moderne økumenikken». Men Gilbrant anliggende ser ut til å ha vært et annet: Ved å angripe den katolske kirke i *denne* sammenheng, var det Edvardsen og hans samarbeidspartnere som ble rammet. Lederartiklene unnlot å reflektere velmenende om hva motivene kunne ha vært for at møtene med Osorio ble holdt.³² I stedet tegnet lederartiklene et bilde av at pinsefelleskapet trengte beskyttelse for en truende fare.

I et slikt perspektiv var et konfliktfylt språkspill effektivt. Gilbrant mente at det ikke var noe mindre enn «pinsebevegelsens framtid» det gjaldt: «aldri har våre menigheter vært i større fare». Han karakteriserte Edvardsens positive omtale av den katolske karismatikken for en «en uhyggelig utglidning» og «en fare som truer pinsebevegelsen».³³ Gilbrant hevdet at saken ikke handlet om noe mindre enn en «katolsk infiltrasjon»,³⁴ og at dette hadde sammenheng med «den økumenikk som drives i Kirkenes Verdensråds regi». Påstanden om infiltrasjon ble ikke dokumentert, og det var heller ingen andre som problematiserte påstanden.

Som diskursbærer var KS på denne tiden i stand til å omdanne debatten til en tilnærmet objektiv diskurs der meningsinnholdet ble tatt for gitt av store deler av det diskursive feltet. Lederartiklene hadde med andre ord en hegemonisk status og møtte derfor lav offentlig opposisjon blant forkynnerkollegene. Det var heller ingen aktiv og levende meningsutveksling i debattspaltene.

TB svarte med å spille ut det som for lengst var blitt etablert som privilegert tegn. I artikkelen «Meg har Gud vist» understrekte Edvardsen at saken handlet om noe annet enn kirkepolitikk. Han var også imot «organisert samarbeid mellom kirkesamfunnene» fordi det bare førte til kirkelig enhet på topplanet. Derimot var han tilhenger av det han betegnet som en «åndelig økumenikk på grasrotplanet med individer som har opplevd Jesus som frelser».³⁵ Møtet med den karismatiske vekkelsen hadde gitt ham en «kjærlighetens revolusjon» som innbar at han ikke lenger kunne ha en negativ innstilling til troende i andre kirkesamfunn. Han ville formidle et fredens evangelium og et positivt budskap.³⁶ Debatten om den karismatiske vekkelsen forsterket dermed TB's inkluderende og positive profil, i kontrast til PB-diskursens mer absoluttistiske konsepsjoner.³⁷

Nå kunne imidlertid dette ha vært en øvelse i en språklig dialogrelasjon av nyskapende karakter. Den karismatiske vekkelsen

var i utgangspunktet ansett for å være et viktig fenomen for hele diskursfeltet. Den hadde kommet overraskende på alle; ikke minst på den trostradisjonen som hadde Åndens gaver og frukter som en naturlig del av sin religiøse livstydning. I stedet kom det til syne et forhandlingsspill mellom to diskurser om hvilke posisjoner som skulle framstå som mest representative i møte med denne kirkelige fornyelsen.³⁸

Diskursens sosiale felt

I tråd med allmenne diskursteoretiske innsikter forplantet debatten seg som ringer i vannet. Praksiseffektene var tydelige. De språklige posisjonene som i hovedsak var blitt formidlet gjennom representative tekster, lot seg nå avspeile i en rekke andre ordskifter, ettersom temaet kom på dagsorden i regionale konferanser rundt om i landet: lederartiklene hadde engasjert mange, og resolusjonene fra pinsebevegelsens distrikts- og fylkeskonferanser framsto i den samme tapning som KS hadde lagt føringene for. Den sentrale diskursen var blitt en mal for lokale ledere.³⁹ Det oppstod i praksis et samspill mellom diskursaktørene og sosialfeltet som skjerpet posisjonene og utvidet konflikten.

Og ettersom støtteerklæringene kom inn, økte det KS sitt frimrom til å forsterke sin konfronterende profil. KS spurte om Edvardsen «var i ferd med å utdanne filmskuespillere».⁴⁰ Bakgrunnen var imidlertid ikke mer dramatisk enn at elever ved Bibel- og Misjonsskolen i Sarons Dal forsøkte å filmatisere fortellingen om den fortapte sønn og derfor hadde gjort noen kortere opptak i København.

Våren 1974 ble det publisert en ny serie av lederartikler i KS av tydelig dogmatisk karakter. Avisen mente at det nå måtte lyde en parole i den norske pinsebevegelse: «tilbake til menigheten!»⁴¹ Gilbrant kunne knapt ha valgt et mer monumentalt utsagn enn dette. Tanken om lokalmenighetenes selvstendighet er et av de mest sensitive lærepunktene i pinsebevegelsen. Derfor var han på sikker grunn da han skrev at «Guds arbeidsredskap og Guds metode er ikke menneskelige organisasjoner, ikke misjonsselskaper, ikke kirkesamfunn, men lokale menigheter...» Artiklene unnlot å reflektere i hvilken grad det kunne være mulig å kombinere forståelsen av selvstendige menigheter med ulike modeller for strukturering av misjonsarbeidet. Med tydelig adresse til misjons-

institusjoner lik den i Sarons Dal, skrev Gilbrant at «særlig uheldig er det dersom predikanter bygger opp halvprivate institusjoner omkring seg selv og begynner å skumme inn penger fra menighetene».⁴² Her tilskrives motparten et økonomisk betenkelig motiv som ikke ble verifisert. Å bygge opp «omkring seg selv» og «å skumme inn penger», er alle tydelige hentydninger om at noen tok seg til rette og høstet personlig, økonomisk gevinst av det. Diskursen hadde nå rammet den andres personlige, moralske integritet.⁴³

Det diskursretoriske topp-punktet

I et forsøk på å finne en vei ut av den diskursive konflikten som hadde oppstått, ble det sommeren 1974 framforhandlet en løsning med TB om at den ikke lenger skulle være å anse som et «fellesforetak» i pinsebevegelsen. Stiftelsen skulle eies og drives av pinsemenigheten Salem, Kvinesdal, og andre pinsevenner skulle stå fritt i hvilke former for kontakt de ønsket å ha med TB.⁴⁴ Man ville med dette unngå at lokalmenigheter ble splittet. Denne meldingen utløste en ny lang og seiersikker lederartikkel, signert begge KS-redaktørene.⁴⁵ Avisen konstaterte at «pinsebevegelsen i Norge stod samlet» og at TB «var et lovløst system» som ville «rive pinsebevegelsen i stykker». Pinsebevegelsens enhet var blitt bevart, «men alle føler vi det som et nederlag at Aril Edvardsen og Troens Bevis i dag etablerer seg utenfor pinsebevegelsen».

Men skismaet var likevel ikke over. Konflikten satt dypere enn hva pressemeldingen ga inntrykk av. Noen måneder senere, vinteren 1975, forlangte forstander Morgan Kornmo i Filadelfia, Oslo i sin åpningstale under predikantkonferansen at «vi nå må komme til veis ende» i striden med TB.⁴⁶ Han ba konferansen om å samle seg om «pinsebevegelsens linje» i menighetssyn og misjonsarbeid. Hvilke språkspillretoriske elementer som ble tatt i bruk i denne konferansen, kan illustreres ved følgende uttalelse av Gilbrant som fulgte opp Kornmos innlegg: «Jeg føler at jeg må si disse ting, for vi vet ikke hvor lang tid vi har. Jeg selv kan være blant dem som leses opp som en av de hjemgangne til neste år». Et anklageskrift i 12 punkter som ble lest opp, ble av TB-diskursen karakterisert som et «skilsmissebrev». Et flertall i konferansen gikk likevel inn for at skriftet skulle oversendes menighetene.⁴⁷

Vedtaket ble av PB-diskursen sett på som en seier over den

dialogiske tilnærmingen som den karismatiske vekkelsen hadde bidratt til: i en stort opplått lederartikkel i KS ble det slått fast at konferansen hadde gitt «klare signaler når det gjelder den bibelske lære. Noen samrøring med katolikkene blir det ikke tale om for oss som bevegelse. Vi påkaller Gud i Jesu navn, og vil ikke ha felles bønnemøter med dem som i tillegg til dette påkaller jomfru Maria og helgener».⁴⁸

Også i denne anledning knyttet KS den karismatiske vekkelsen sammen med konflikten med TB. Foranledningen var en tale som Edvardsen hadde holdt sommeren før, om «kjærlighetens barn». Talen ble fulgt opp med et temanummer av TB der Edvardsen profeterte om hva Gud hadde vist ham: at «*de tre strømmer skal bli til én mektig flod*».⁴⁹ KS repliserte tilbake at når man her leser at pinsemenighetene i framtiden skal flyte sammen med en pinseretning innenfor den katolske kirke, «så må vi be Gud bevare våre menigheter fra en slik skjebne».

Avisen hadde trukket en radikal konsekvens av at den enkelte enhet i pinsebevegelsen skulle kunne stå fritt i sitt forhold til TB. For KS innebar det friheten til ikke å ville gi TB noen form for omtale. Men i 1977 toppet den konfrontasjonspregede delen av diskursen seg likevel ved at pinselederne stilte predikantkonferansen overfor et ultimatum. I sin velkomsttale forlangte Morgan Kornmo at TB skulle «settes utenfor pinsebevegelsen».⁵⁰ Han stilte også konferansen overfor et personlig ultimatum knyttet til sin posisjon i bevegelsen. Han gjorde det klart at hvis den kurs som Troens Bevis la opp til skulle være retningsgivende for pinsebevegelsen, «kan jeg ikke lenger være med». Han alluderte til en kjent GT-passasje og mente at pinsebevegelsen ikke lenger kunne «halte til begge sider».

Det ble en meget følelsesladet debatt. Mens de fremste kritikerne av samarbeidet med Edvardsen anbefalte å bryte med TB «av hensyn til bevegelsen», fremmet forstander Gunnar Tveit fra Filadelfia, Eydehavn, et forslag om at saken måtte sees i lys av det faktum at hver menighet var selvstendig.⁵¹ Han utfordret med andre ord PB-diskursen til å være konsekvent i forhold til det som var et av deres egne og mest framskutte kjernepunkter: respekten for lokalmenighetens selvbestemmende myndighet.⁵² Tilsvarende mente noen av talerne at som følge av pinsemenighetenes frie status hadde predikantkonferansen ikke noen myndighet til å fatte

en beslutning som i praksis kunne oppleves som at lokalmenighetenes selvbestemmelse ble satt til side. Edvardsen mente at pinsebevegelsen sto overfor valget mellom isolasjon og åpenhet, og han advarte mot at det «vokste fram et lederskap som står over lokalmenigheten».

På dette tidspunktet i konferansen ble den såkalte «hvitboken» gjort tilgjengelig for konferansedeltakerne. Dette var et overraskende, men planlagt, trekk av PB-diskursen.⁵³ Edvardsen fant boken ærekrenkende og sa at han ikke hadde tillit til «den ånd» som boken representerte: «Hvis de krefter som representerer boken får makt, vil det være en stor ulykke for pinsebevegelsen i Norge».⁵⁴ Han kjente seg ikke truffet av anklagene, fordi TB ikke var noen bevegelse, men en stiftelse for misjon og evangelisering som Gud hadde kalt ham til å etablere for å fremme Guds rike. Avstemningen viste at Tveits forslag om at hver menighet skulle stilles fritt i sitt forhold til TB og at KS måtte gjøre sin redaksjonelle profil mer åpen, fikk flertall.⁵⁵ Et av de fremste privilegerte tegn, menighetenes selvstendighetslinje, hadde vunnet fram og blitt tolket både på en annen måte enn det som PB-diskursen hadde forutsatt og på tvers av hvitbokens sterkt konfronterende retorikk.

Handlingsstrategier

Hvilke handlingsstrategier valgte så de to diskursrepresentasjonene etter at PB-diskursen hadde lidd et formelt nederlag under predikantkonferansen, og etter at representantene for lokalmenighetenes selvstendighet hadde skaffet seg en flertallsposisjon i pinsebevegelsens mest representative konferanse? Aril Edvardsen skrev en artikkel i *TB* som han kalte «Til alle mine kjære pinsevenner omkring i landet».⁵⁶ Han erkjente at selv om han i enkelte deler hadde «snublet i ord og tale» og av og til formulert seg dårlig, var konklusjonene i anklagepunktene «hårreisende» og de ville «falle på sin egen urimelighet». Han ba eldste og forstandere i pinsebevegelsen å respektere flertallsbeslutningen om at hver menighet skulle stå fritt i sitt forhold til TB, og han oppfordret til å «la broderkjærligheten vare ved». Han uttrykte sin kjærlighet til «Oslobrødrene» – saklig uenighet til tross – og han ba støttespillerne av TB ikke å melde seg ut av pinsemenighetene.⁵⁷ Edvardsen opptrådte her konsistent i forhold til sin inkluderende profil og tråd-

te ikke ut av det diskursive rammeverket som han hadde etablert over flere år.

Mindretallet rettet derimot kritikk mot flertallsvedtaket. En lederartikkel i KS mente at predikantkonferansen hadde fattet «et uklart og selvmotsigende vedtak». ⁵⁸ Avisen ville ikke gi fra seg sin redaksjonelle frihet. Den stemplet TB som en «splittelsesvirksomhet som ville ødelegge pinsebevegelsen». Kritikken var monumental: «Ubibelsk lære og et virksomhetsmønster i strid med nytestamentlig praksis». Splittelsen «var et faktum» og tiden var nå kommet «da vi alle må treffe våre valg, om vi vil holde fast ved pinsebevegelsens gamle, bibelske retningslinjer, eller om vi vil følge de nye signaler fra Kvinesdal».

En diskursivteoretisk diskrepans blir med dette avdekket: Bruken av selv de sterkeste retoriske virkemidler gir ikke med nødvendighet de virkninger i det sosiale feltet som diskursaktørene forutsetter. Mangelen på homogen respons fra diskursfeltet førte derfor til at PB-aktørene forsøkte å omforme et sentralt ledd i representasjonen: forståelsen av lokalmenighetenes selvstendighetslinje. Nå ble denne problematisert. ⁵⁹

Morgan Kornmo skrev et «åpent brev til menighetene». ⁶⁰ Han ba om samling, ro og enhet og at pinsevennene i framtiden måtte «stå for de retningslinjer i sitt arbeid som pinsebevegelsen alltid har vært hellig overbevist om og ikke slå inn på den kurs som Troens Bevis eller andre retninger vil legge opp til». Det er ingen tvil om at hans motiv var å unngå at pinsebevegelsen ble splittet. Lokalmenighetsprinsippet ble imidlertid identisk med viljen til å slutte rekkene i en felles front mot TB. Den mest logiske slutningen av konferansevedtaket skulle ellers ha vært å innta en prinsipiell nøytral holdning, i respekt for lokalmenighetenes selvstendige vurderingsevne. Dette var imidlertid utenfor PB-diskursens interesse. Hvordan det kunne være mulig å være «lojal mot pinsebevegelsen» uten å kjenne seg tilsvarende lojalitetsforpliktet av et demokratisk fattet vedtak, hadde formentlig bare én forklaring: at vedtaket etter PB-diskursens mening ikke tjente pinsebevegelsens interesser og at det derfor ikke var noen vei utenom enn å innføre ulike former for mottiltak for i praksis å sette flertallsvedtaket ut av kraft.

Diskursaktørene på PB's side forsøkte etter 1977 å skape et entydig representasjon av hvem som var den «egentlige» pinse-

venn og hva som gjaldt for å være «rett» pinselære. Det er en strategi som ofte anvendes for å la en bestemt historisk framstilling seire på bekostning av andre historier. Fordi både lederskapet i fellestiltakene og forstanderen i Filadelfia, Oslo sto sammen mot flertallsvedtaket fra predikantkonferansen 1977, hadde det på kort sikt liten sjanse til å vinne fram. Positivt vurdert ble pinsebevegelsen med dette spart fra å bli delt på midten. Men forestillingen om pinsebevegelsen som et homogent fellesskap som kunne tale med én stemme, hadde for lang tid framover lidd nederlag.

Økumeniske konsekvenser

Striden kom til å sette sine dype spor etter seg; ikke minst hos yngre predikanter. Mange av dem kjente seg presset til å være lojale mot pinsebevegelsens lederskap for å hindre en åpen splittelse. Samtidig bar de på en skjult lojalitet mot den visjonære profilen som TB representerte. Her var det noe nytt, friskt og grensesprengende som fascinerte, til tross for de spenninger som misjonsstiftelsens dubleringsvirksomhet hadde skapt og som på ett eller annet tidspunkt måtte ha funnet sin løsning. De kjente seg tiltrukket av TBs åpne linje overfor karismatiske fornyelsesbevegelser. Tilsvarende ble måten konferansevedtaket fra 1977 ble behandlet på av PB-diskursens aktører ansett for å være et nederlag for det åpnere pinsefellesskapet som man hadde begynt å se konturene av i etterkant av den karismatiske vekkelsen.

Predikantkonferansene kom også i miskreditt hos mange yngre ledere. Det ble vanskelig å identifisere seg med pinsebevegelsens sentrale ledelse slik den hadde forsøkt å hegemonisere en spesiell tolkning av diskursen med TB, og slik konfliktlinjene hadde blitt opprettholdt etter 1977 ved ulike former for meningskontroll av forkynnerfellesskapet.

PB-aktørene valgte å skjerpe sin konfrontative profil. Den katolske kirke var fremdeles blant de fremste angrepsmål. I en resolusjon fra predikantkonferansen i 1978 ble det uttrykt frykt for at den karismatiske vekkelse ville bringe pinsebevegelsen inn i et samarbeidsforhold med den katolske kirke. Resolusjonen korresponderte med det mer avgrensede økumeniske rommet som PB-diskursens aktører forsøkte å etablere og markerte enda en gang at pinsevennene ikke ville sitte i Norsk Kirkeråd dersom den katolske kirke ble med.⁶¹

I en signert lederartikkel i KS etter predikantkonferansen i 1978 ble de belastninger som striden med Sarons Dal hadde medført, koblet direkte sammen med den karismatiske vekkelsen og holdningen til kristen enhet.⁶² Det ble samtidig gjort klart at de pinsepredikanter som i framtiden hadde en for tydelig kontakt med katolske karismatikere, ville bli boikottet av det sentrale lederskapet og bli ansett for å ha plassert seg selv utenfor pinsebevegelsen. Situasjonen ble betegnet som «pinsebevegelsens skjebnetime»;⁶³ et treffende begrep for en subjektsposisjon som lå til grunn for PB-representasjonen i en krevende fase i norske pinsebevegelse.

Oppsummering

Mens diskursposisjonene fra TB ble gjenkjent av mange pinsevenner som nyskapende strømdrag i en norsk frikirkehverdag, og ladet med et språk som sprenget vei for den type framgangsprogressive idealer som pinsevenner alltid har latt seg fascinere av, spilte de språklige ressursene innenfor PB-diskursen på andre momenter som i pinsevennenes teologiske trosunivers også var sentrale: den nytestamentlige menighetslinjen, bestrebelsen på å ha en «bibelsk» virksomhetspraksis, kampen mot vrang lære, distanseringen til den katolske kirke etc. Striden hadde avdekket at det fantes to lederskapsnivåer i pinsebevegelsen; det lokale og det «sentrale». Et slikt dobbelt lederskap krevde en fintfølende samhandlingskompetanse. Etter oppgjøret i 1977 forsøkte PB-diskursen å anvende «pinsebevegelsen» som et samlende identitetsbegrep. Men å forstå pinsebevegelsen som noe annet og mer enn summen av lokale menigheter kom i miskreditt hos dem som hadde vært passive iakttakere av diskursen og som etter noen år fikk ledende ansvarsoppgaver i pinsebevegelsen.

Det førte til at det diskursive posisjonshegemoniet etter noen år ble utfordret. Et bredere fortolkningsrepertoar som brøt med den kontroversorienterte diskursposisjonen fra 1970-tallet, vant terreng. Flere språkressurser ble tatt i bruk, nye perspektiver fikk plass i samtalen og evnen til å ville lytte og lære ble dyrket fram. Tidligere anliggender trådte i bakgrunnen etter hvert som nye erkjennelser og nye praksiser festet seg. Den konfrontative debattformen ble forlatt. Det inntrådte en ideologisk nylesning av representasjonen, noe som utløste refleksjonsprosesser som igjen åpnet

for en annen økumenisk profilering, samtidig som frontene innad i pinsebevegelsen fra rundt 1990 ble bygget ned og i praksis utjevnet.

Diskursteoretisk peker dette i retning av at det ikke nødvendigvis er hvilke institusjonelle ressurser en diskurs rår over eller retorikken i kommunikasjonsregimet som avgjør hvordan den sosiale resepsjonen blir. Men heller substansen i argumentene og det forandringspotensial som den ekte dialogen gir for hånden.⁶⁴

Noter

- ¹ For en generell innføring i diskursanalytiske innsikter, se Foucault, Michel 1972: *The archaeology of knowledge*. London: Tavistock Publications. Laclau, Ernesto and Chantal Mouffe 1985: *Hegemony & socialist strategy: towards a radical democratic politics*. London: Verso. Fairclough, Norman 1995: *Critical Discourse Analysis. The Critical Study of Language*. Essex: Longman Group. Winter Jørgensen, Marianne og Louise Phillips 1999: *Diskursanalyse som teori og metode*. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag. Neumann, Iver B. 2001: *Mening, materialitet, makt: En innføring i diskursanalyse*. Bergen: Fagbokforlaget. Krane, Martin Sollund 2007: *Kampen om demokratibegrepet i globaliseringsdebatten - en diskursanalyse*: 47 ff. Tromsø: Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Tromsø. Hardy, Cynthia og Nelson Phillips 2002: *Discourse Analysis. Investigating Processes of Social Construction*. London: Thousand Oaks New Delhi: Sage publications. Potter, Jonathan and Margaret Wetherell 1987: *Discourse and social psychology: beyond attitudes and behaviour*. London: Sage. Potter, Jonathan 1996: *Representing reality: discourse, rhetoric and social construction*. London: Sage.
- ² I fremste rekke representert ved Thoralf Gilbrant, en av redaktørene i pinsebevegelsens hovedorgan, Korsets Seier, Morgan Kornmo, forstanderen i Filadelfia, Oslo og Hans Svartdahl, misjonssekretæren i Pinsemenighetenes Ytre Misjon.
- ³ Som primærmateriale anvendes aktuelle årganger av *Korsets Seier (KS)*, organ for pinsebevegelsen i Norge og bladet *Troens Bevis (TB)*, organ for misjonstiftelsen Troens Bevis Verdens Evangelisering. I tillegg er protokoller for Pinsevernens Predikantkonferanse gjennomgått, med tillatelse.
- ⁴ De diskursteoretiske begreper som anvendes er følgende: «det diskursive feltet» betegner det ytre rommet som diskursene konstituerer seg i forhold til. «Diskursordenen» uttrykker et begrenset antall diskurser som opererer i det samme diskursfeltet og som setter rammen for diskursanalysen. «Privilegerte tegn» er de sentrale begreper og ideologiske «knutepunkter» som diskursen tilrettelegges rundt og som etablerer bestemte representasjoner eller posisjoner. Konkurrerende representasjoner innebærer at det kan oppstå motsetninger (såkalte antagonismer) ved at ulike identiteter blir stående i et åpent motsetningsforhold til hverandre. Dette kan løses ved at en av diskursene forsøker å foreta en hegemonisk intervensjon som gir en av diskursene en dominerende status. Det er gjerne i praksisfeltet at man først avdekker at nye representasjoner har vunnet terreng. Praksis og diskursive posisjoner er med andre ord gjensidig konstituerende.
- ⁵ Fairclough, Norman 1992: *Discourse and Social Change*. Malden: Cambridge Polity Press. Se også: Martin, J. R., Ruqaiya Hasan, M. A. K. Halliday, Kjell Lars Berge, Eva Maagerø, and Patrick J. Coppock 1998: *Å skape mening med språk: en samling artikler*: 68ff. LNU's skriftserie. Oslo: Landslaget for norskundervisning: Cappelen akademisk forlag.
- ⁶ Mathisen, Werner Christie 1997: *Diskursanalyse for statsvitere: Hva, hvorfor og hvordan*. Forskningsnotat Oslo: Universitetet i Oslo.
- ⁷ Se Kongshaug, Ellen 2006: *Diskurser i norsk atompolitikk: Forurensningen på Kolahalvøya i et diskursanalytisk perspektiv*: 3. FNI Rapport 1/2006.

- <http://www.fni.no/doc&pdf/FNI-R0106.pdf>Kongshaug 2006: 3. På en grunnleggende måte er alle forskningsmessige data tolkningsresultater. Se Alvesson, Mats and Kaj Sköldberg 2008: *Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*: 13, 57. Lund: Studentlitteratur.
- ⁸ TB ble etablert i 1965 i Sarons Dal i Kvinesdal av den norske evangelisten Aril Edvardsen (1938-2008). Den vokste seg på kort tid stor og etablerte virksomhetsgrenere som både var ressurskrevende og som det etter hvert ble heftet ideologisk strid ved innad i pinsebevegelsen. I utvidet forstand dreide diskursen seg om hvordan en bredere kontakt mellom kirkesamfunnene – slik den karismatiske vekkelsen hadde stimulert til og som TB identifiserte seg med på en tydeligere måte enn andre miljøer i PB – skulle tilrettelegges.
- ⁹ Kjeldsen, Jens 2004: *Retorikk i vår tid: en innføring i moderne retorisk teori*. Oslo: Spartacus.
- ¹⁰ Henvisningene til bladet skrives i kursiv for å markere skjelningen mellom bladet og institusjonen.
- ¹¹ TB 12/1966: 6-8.
- ¹² Tittelen på en av Edvardsens bøker uttrykker det samme: *Meg har Gud vist*, Kvinesdal: Logos 1974.
- ¹³ TB 1/1965: 10. Tilsvarende formulering ble brukt i 1978 da TB begynte sin satelitt-evangelisering.
- ¹⁴ TB 2/1961: 3; 12/1962: 2.
- ¹⁵ TB 12/1964: 1.
- ¹⁶ TB 5/1965: 16.
- ¹⁷ PK-protokoll 1970-1978, 8/2 1974.
- ¹⁸ Begrepet «en ny dag over Norge» var en hyppig anvendt formulering i TB som nærmest fikk paradigmatisk status i TB-diskursen (TB 7/9 1975: 2; 20-21; 1/1976: 1; 9/1976: 2; 3/1977: 2; 4/1977: 26; 8/1977: 2; 9/1977: 2; 1/1978: 14; 3/1978: 2; 1/1979: 2; 10/1980: 16; 6/1986: 20). «En ny dag i Norden» (8/1986: 33); «en ny dag over Finland» (12/1982: 1), og «en ny dag over Europa» (5/1985: 22).
- ¹⁹ Gilbrant, Thoralf 1977: *Pinsebevegelsens svar til Aril Edvardsen*. Oslo: Eget forlag. Hyrdebrevet erklærte at «det vil ikke bli sten tilbake på sten av pinsebevegelsen, dersom vi skal gå med på å gjennomføre Edvardsens idéer og 'visjoner'. Da må pinsebevegelsen skifte ut store deler av sin lære, og legge om hele sitt virksomhetsmønster» (Gilbrant 1977: 187). Hyrdebrevet ble tiltrådt av om lag 100 forkynnere og ga diskursaktørene på PB's side en viss sosial legitimering.
- ²⁰ PK-protokoll 4/2 1965.
- ²¹ Neumann 2001: 178. Referatene fra predikantkonferansene viser at det utviklet seg en spesiell markeringskultur som fortrenget sakligheten og hindret dialogen. Denne, forstått som «alvorlig og endringsvillig samtale», var dermed utenfor synsfeltet, se Henriksen, Jan-Olav. 1999: *På grensen til Den andre: om teologi og postmodernitet*: 213 ff. Oslo: Ad notam Gyldendal.
- ²² PK-protokoll 1956-1969, 4/2 1965. Den raske veksten i TB kan eksemplifiseres ved at misjonsstiftelsen allerede i 1973 – åtte år etter etableringen – hadde en omsetning på 7,4 millioner kroner, mens gaveinntektene til IBRA Radio, et av pinsevennernes mangeårige fellestiltak, var på 400.000 kroner.

- ²³ *PK-protokoll* 1970-78: 1/2 1972.
- ²⁴ Winther Jørgensen & Phillips 1999: 39.
- ²⁵ *TB* 3/1964: 1-2; 7; 10-11. I de fleste utgaver av *TB* på begynnelsen av 1970-tallet var den karismatiske vekkelsen hovedtema ved siden av den tradisjonelle markedsføringen av stiftelsens egne misjonsprosjekter.
- ²⁶ *TB* 1/1974: 17.
- ²⁷ *TB* 1/1974: 4.
- ²⁸ *KS* 27/2 1974: 3.
- ²⁹ *KS* 6/3 1974: 3.
- ³⁰ *TB* 10/1965: 4-6; 1/1966: 4-6; 2/1966: 4-7.
- ³¹ *TB* 8/1972: 18-24.
- ³² Det gjorde imidlertid forstander Tom Erlandsen i Zion, Stavanger som var blant dem som hadde hatt besøk av Osorio og Edwardsen. I et tilsvar til lederartiklene hevdet han at Osorios kontakt med den karismatiske bevegelsen var noe som «berører i aller høyeste grad pinsebevegelsen» (*KS* 27/3 1974: 4). Han viste til at pinsebevegelsen økumeniske ledemotiv i sin tid nettopp hadde vært at pinsebevegelsen var «et åndstilbud til hele kristenheten»; ikke «et nytt lære- eller kirketilbud» (l.c.).
- ³³ *KS* 3/4 1974: 11-12.
- ³⁴ *KS* 27/3 1974: 5.
- ³⁵ *KS* 3/4 1974: 10.
- ³⁶ Sommeren 1970 hadde Gud talt til ham om at han «ikke skulle være kirkepolitiker», men at hans «våpen» skulle være evangelisering, *TB* 6/1970: 2.
- ³⁷ Gilbrant mente at Edwardsens «nye innstilling» til den katolske kirke var et skarpt angrep på pinsebevegelsen. Den ville kunne komme til å splitte pinsebevegelsen og bryte det fellesskap pinsevennene hadde med dem som sto dem nærmest i andre evangeliske samfunn (*KS* 3/4 1974: 1).
- ³⁸ Edwardsen hadde tatt initiativ til en rekke «Dypere Liv»-konferanse i Sarons Dal, *TB* 7/1970: 4-15: 18-23. Aktørene innenfor PB-diskursen var ikke i samme grad som Edwardsen aktivt involvert. De framsto heller som teologiske analytikere (*KS* 19/11 1969: 3; 30/5 1970:3).
- ³⁹ *KS* 7/4 1974: 1; 17/4 1974: 2; 15/5 1974: 11.
- ⁴⁰ *KS* påsken 1974: 3.
- ⁴¹ *KS* 17/4 1974: 3.
- ⁴² *KS* 24/4 1974: 3.
- ⁴³ Å etablere identitetsmessige kontrastbilder er i et diskursteoretisk perspektiv egnet til å skape ytterligere identifikasjonsmessig distanse. Dette skjedde da Gilbrant i den samme artikkelserien gjorde seg bruk av de to fremste pinseprofilene i Skandinavia, T. B. Barratt og Lewi Pethrus: Han hevdet at de kunne ha blitt «grunnrike på sitt evangeliske arbeid, og de kunne ha bygget opp store institusjoner omkring seg selv. Men de valgte heller å bygge Guds menighet» (*KS* 24/4 1974: 3).
- ⁴⁴ *KS* 19/6 1974: 3.
- ⁴⁵ De lederartikler som avisen anså for å være særlig viktige ble på denne tiden signert av begge redaktørene. Dette bidro i sin tur til å forsterke *KS* som autoritativ, institusjonell diskursbærer.
- ⁴⁶ *PK-protokoll* 1970-1978, 4/2 1975.

- ⁴⁷ *PK-protokoll* 1970-1978, 4/2 1975; KS 15/2 1975: 7. KS 15/2 1975: 3.
- ⁴⁸ KS 15/2 1975: 3
- ⁴⁹ *TB* 1/1975: 28
- ⁵⁰ *PK-protokoll* 1970-1978, 1/2 1977.
- ⁵¹ KS 29/1 1977: 11.
- ⁵² *PK-protokoll* 1970-1978, 1/2 1977.
- ⁵³ Boken «Pinsebevegelsens svar til Aril Edwardsen – kompendium ved Thoralf Gilbrant» var kommet i stand høsten 1976 og ble utgitt på eget forlag. «En gruppe av pinsebevegelsens predikanter» hadde kommet sammen og avgjort at den burde utgis «som en redegjørelse til pinsemenighetene og til offentligheten». I forordet skriver Morgan Kornmo, Hans Svartdahl og Emanuel Minos at som følge av «den pressekampanje som har pågått mot pinsebevegelsen», var det nødvendig å gi «en saklig informasjon om de faktiske forhold», (Gilbrant 1977: 3). Boken ble avsluttet med et «hyrdebrev» til landets menigheter som inneholdt 53 anklagepunkter mot TB. Det slo fast at «tiden var inne da hver predikant og hver menighet må treffe sitt endelige valg om de vil følge pinsebevegelsens gamle linjer i troskap mot Guds ord, eller om de vil tilslutte seg en Kvinesdalbevegelse og følge Edwardsens program» (Gilbrant 1977: 192). Deler av boken ble imidlertid ikke oppfattet som «saklig», og den ble av den grunn vanskelig å forholde seg til av begge parter.
- ⁵⁴ *PK-protokoll* 1970-1978, 2/2 1977.
- ⁵⁵ Ordstyrernes og valgkomiteens forslag om «å betrakte Troens Bevis utenfor pinsebevegelsen» (KS 9/2 1977: 7), ble nedstemt. Mindretallet innkalte neste dag til to fraksjonsmøter der man henstilte til Filadelfiamenigheten i Oslo om å invitere til en ny predikantkonferanse om noen uker «for dem som vil stå for Pinsebevegelsens gamle linje uten samarbeid med Troens Bevis» (*PK-protokoll* 1970-1978, 3/2 1977). Denne anmodningen ble ikke tatt til følge, verken av Filadelfiamenigheten i Oslo eller av noen andre pinsemenigheter.
- ⁵⁶ *TB* 2/1977: 14-17.
- ⁵⁷ I juninummeret av *TB* samme år utdypet Edwardsen hvorfor han ikke vil gi noe offentlig tilsvare på de 53 anklagepunktene som var rettet mot ham i Hvitboken (*TB* 6/1977: 2). Han ønsket ikke å gi sine egne støttespillere et dokument i sine hender som de «i nidkjærhet ville forsvare ham med» og som bare ville forsterke motsetningene.
- ⁵⁸ KS 12/2 1977: 3.
- ⁵⁹ Den observante leser vil her merke at PB-diskursen nå kritiserte et vedtak som var tilnærmet identisk med det vedtaket som ble framforhandlet sommeren 1974 og som den gang ble positivt mottatt av KS. Mangelen på konsekvens var i noen grad bestemt av at 1974-vedtaket ikke viste seg å være noen god løsning, sett fra PB-aktørens side.
- ⁶⁰ KS 26/3 1977: 5.
- ⁶¹ KS 15/2 1978: 1. Norske pinseledere var bl.a. reagert på uttalelser fra den argentinske forkynneren, Juan Carlos Ortiz, som ville være talsmann for det de kalte «en slags ekumenisk-karismatisk kirke, hvor vi føler oss hjemme hos både lutheranere og katolikker og frikirkefolk av alle slag» (KS 25/5 1977: 2).

⁶² KS 18/2 1978: 3.

⁶³ KS 1/7 1978: 3.

⁶⁴ I mai 1990 – 13 år etter at diskursen nådde sitt toppunkt – ble det offentliggjort en uttalelse om at forholdet mellom Aril Edvardsen og pinsebevegelsen var gjenopprettet. Det var Edvardsen som tok initiativ til dette overfor daværende forstander i Filadelfia, Oslo, David Østby. Mens uttalelsen fra pinseledernes side ikke rommet noen direkte beklagelse eller bønn om tilgivelse for de sår og belastninger som striden hadde forårsaket på 1970-tallet, ba Aril Edvardsen i en egen meddelelse om tilgivelse for de skader striden hadde påført pinsebevegelsen, og han uttrykte håp om et framtidig godt samarbeid (KS 4/5 1990: 14).

Primærmateriale:

Korsets Seier (KS), organ for pinsebevegelsen i Norge, aktuelle årganger

Troens Bevis (TB), organ for misjonsstiftelsen Troens Bevis Verdens Evangelisering, aktuelle årganger

Protokoller for Pinsevennenes Predikantkonferanse, med tillatelse.

Annen litteratur:

Alvesson, Mats and Kaj Sköldberg. 2008. *Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur.

Burr, Vivien. 1995. *An introduction to social constructionism*. London: Routledge.

Fairclough, Norman. 1992. *Discourse and Social Change*. Malden: Cambridge Polity Press.

Fairclough, Norman. 1995. *Critical Discourse Analysis. The Critical Study of Language*. Essex: Longman Group.

Foucault, Michel 1972. *The archaeology of knowledge* London: Tavistock Publications.

Gilbrant, Thoralf. 1977. *Pinsebevegelsens svar til Aril Edvardsen*. Oslo: Eget forlag.

Hagen, Øyvind. 2007. *Mellom håndverk og refleksivitet*. <http://www.google.no/search?hl=no&q=refleksivitet&meta=>

Hardy, Cynthia og Nelson Phillips,. 2002. *Discourse Analysis. Investigating Processes of Social Construction*. London: Thousand Oaks New Delhi: Sage publications.

- Henriksen, Jan-Olav. 1997. *Grobunn for moral: om å være moralsk subjekt i en postmoderne kultur*. Kristiansand: Høy-skoleforlaget.
- Henriksen, Jan-Olav. 1999. *På grensen til Den andre: om teologi og postmodernitet*. Oslo: Ad notam Gyldendal.
- Kjeldsen, Jens. 2004. *Retorikk i vår tid: en innføring i moderne retorisk teori*. Oslo: Spartacus.
- Kongshaug, Ellen. 2006. *Diskurser i norsk atompolitikk: Forurensningen på Kolahalvøya i et diskursanalytisk perspektiv*. FNI Rapport 1/2006. <http://www.fni.no/doc&pdf/FNI-R0106.pdf>
- Krane, Martin Sollund. 2007. *Kampen om demokratibegrepet i globaliseringsdebatten - en diskursanalyse*. Tromsø: Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Tromsø.
- Laclau, Ernesto and Chantal Mouffe. 1985. *Hegemony & socialist strategy: towards a radical democratic politics*. London: Verso.
- Martin, J. R., Ruqaiya Hasan, M. A. K. Halliday, Kjell Lars Berge, Eva Maagerø, and Patrick J. Coppock. 1998. *Å skape mening med språk: en samling artikler. LNU's skriftserie*. Oslo: Landslaget for norskunder-visning: Cappelen akademisk forl.
- Mathisen, Werner Christie. 1997. *Diskursanalyse for statsvitere: Hva, hvorfor og hvordan*. Forskningsnotat Oslo: Universitetet i Oslo.
- Neumann, Iver B. 2001. *Mening, materialitet, makt: En innføring i diskursanalyse*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Potter, Jonathan and Margaret Wetherell. 1987. *Discourse and social psychology: beyond attitudes and behaviour*. London: Sage.
- Potter, Jonathan og Margaret Wetherell. 1992. *Mapping the language of racism: discourse and the legitimation of exploitation*. New York: Harvester Wheatsheaf.
- Potter, Jonathan. 1996. *Representing reality: discourse, rhetoric and social construction*. London: Sage.
- Winter Jørgensen, Marianne og Louise Phillips. 1999. *Diskursanalyse som teori og metode*. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag.

Terje Hegertun, f. 1953, teolog fra 2003. Bred erfaring som forkyrner, pastor og redaktør i pinsebevegelsen i Norge. Universitetslektor ved Det teologiske Menighetsfakultet, knyttet til seksjonen for systematisk teologi, programansvarlig for det pentekostale studietilbudet på bachelor- og masternivå, 2003- .

A Pentecostal conflict - in a perspective of ecumenism and discourse theory

This article discusses a deep ideological debate in the Pentecostal movement of Norway between 1965 and 1980. The main participants were on the one side a group of influential pastors and editors, and on the other side a young and dynamic Pentecostal leader who formed a great (competing) ministry in the southern part of Norway. The article focuses on the consequences of the battle regarding the understanding of Christian unity and ecumenical collaboration. The theoretical framework for this discussion is discourse analysis; in what way structures of power and resources of communication influence the theological arguments. The respective discourse actors utilized quite different discourse markers. One of the major theoretical insights from this investigation is that the social response is not determined by institutional resources or rhetorical regime. The substance in the arguments and the potential of change that follows as results of the genuine dialogue are of more consequence.